

בהוקרה מתנועת המושבים בישראל

המייסדים

כרם מהר"ל | 1949

כרם מהר"ל - ע"פ הספר שישים שנות מושב מאת שלומי רונפלד ראשיתו של מושב כרם מהר"ל הוא ב"בריגדה הצ'כית", כוח צבאי יהודי שהוקם ב-1948 על אדמת צ'כיה ונועד לסייע למדינת ישראל הצעירה במלחמתה. היוזמים היו חיילים וקצינים יהודים בצבא הצ'כי בהנהגתו של הקצין שמשון שכטה. בראשית יוני 1948 נפגשו עם הציר הישראלי בצ'כיה, אהוד אבריאלי, וקבלו את אישורו, ובזכות קשרים בצבא הצ'כי קבלו גם הסכמה עקרונית מן השלטון הקומוניסטי. באוגוסט 1948 הוקם מחנה האימונים מזרחית לעיר פרג ועד סוף הקיץ נרשמו כאלף ומאתיים מתנדבים. בזמן שהבריגדה החלה באימוניה, יצאו לישראל חברי משלחת רשמית כדי להכשיר את הקרקע לביצוע של החיילים ולחפש מקום להקמתו של ישוב כפרי עבור הנשארים בארץ. במהלך סיועיהם בקרו במורדות הכרמל בכפר "איגוזים", שתושביו עזבו אותו במהלך מבצע שוטר ביולי 1948, ובחרו בו כמקום המתאים להתיישבות.

התפתחותה של מלחמת השחרור דחקה את נחיצותו של הכוח שהתארגן אי שם באירופה. חלק מן החברים החליטו לפרוש, אחרים המשיכו להתאמן, וחלק הוסיפו לחלום ההתיישבות את רעיון הקומונה השיתופית. בראשית 1949 הגיעו לארץ כמה משפחות רווקים בודדים שנתרו מהגרעין הקשה של הבריגדה הצ'כית ושוכנו בבתי עולים הסמוכים לחדרה. צבא הגנה לישראל לא היה מעוניין לקבל לשרותיו יחידה צבאית מאורגנת, גם ההתיישבות המובטחת ב"איגוזים" הייתה כרוכה בהרבה קשיים ביורוקרטיים, אבל בסופו של דבר יצאה לפועל. המשפחות נשארו במחנות העולים בזמן שהגברים הכשירו את הבתים הנטושים באיגוזים למגורים. בערב פסח תשי"ט עלו המשפחות לכפר.

השמועה על הכפר החדש הגיעה ליוצאי צ'כוסלובקיה בכל מחנות העולים. הראשונים שכבר גרו בו הפצירו בקרובי משפחה להצטרף. הצטרפו גם יוצאי הונגריה וטרנסילבניה והשפות המדוברות בכפר היו צ'כית וסלובקית, הונגרית, אידיש ועברית. בשפות אלה נכתבו הפרוטוקולים של ישיבות המושב, ומודעות הקוראות לאספה כללית נכתבו בעברית וצ'כית גם ב-1957.

בחדשיו הראשונים התנהל המקום כ"מושב שתופי". האדמה, התוצרת החקלאית וכלי העבודה - היו רכושם המשותף של כל החברים. במפות הקרן הקיימת הוקצה לכפר שטח של 3000 דונם, אבל בהיות הכפר שיתופי לא סומנו חלקות פרטיות של מתיישבים. הוכשר בית כנסת וקופת חולים דאגה לצייד מרפאה שנפתחה מיד בהגיעם למושב של הרופא ומשפחתו.

